

pomysły dla aktywnych

Prasa, audycje radiowe, filmy, literatura

– dlaczego warto wykorzystywać materiały autentyczne na zajęciach języka obcego?

[Michał Sosnowski]

Materiały autentyczne umożliwiają kontakt z naturalnym językiem w rzeczywistych sytuacjach, stanowią doskonałe uzupełnienie materiału podręcznikowego, i co równie ważne, wyraźnie podnoszą poziom motywacji uczniów do nauki języków obcych.

Gdybyśmy zapytali naszych uczniów, jaki jest według nich cel nauki języka obcego, z pewnością najczęściej usłyszelibyśmy o potrzebie używania go we współczesnym świecie. Do takich sytuacji należą: czytanie prasy i książek, oglądanie filmów, słuchanie audycji radiowych i telewizyjnych, korzystanie z publikacji czy porozumiewanie się z ludźmi w kraju, w którym dany język posiada status języka urzędowego. Dlaczego nie wykorzystać tej potrzeby, wzbogacając zajęcia poprzez włączenie materiałów autentycznych do programu lekcji języka obcego?

Materiały autentyczne (z ang. *authentic materials*) to wszystko to, co wykorzystywane jest w życiu codziennym przez rodzimego użytkownika języka, czyli nie powstało z myślą o nauce języka obcego ani nie zostało w tym celu zaadaptowane. Cechuje je naturalny język, który uczniowie napotkają w życiu i który nie podlega uproszczeniu (Harmer 2007:273). Materiały autentyczne, które możemy wykorzystać na zajęciach, to produkty:

- z życia codziennego: mapy, rozkłady jazdy, ulotki turystyczne, bilety do kina, znaki drogowe, szyldy itp.;

- pisane i mówione pochodzące z mediów: audycje radiowe, dzienniki telewizyjne, gazety, reklamy itp.;
- audio: wywiady, debaty, piosenki itp.;
- pisane: literatura, sztuki teatralne, katalogi, publikacje, menu z restauracji itp.;
- zawierające wypowiedzi i rysunki: filmy, komiksy, gry planszowe itp.;
- elektroniczne: Internet, gry komputerowe (Cuq i Gruca 2005:431-432,435).

Wbrew pozorom, w dzisiejszych czasach zdobycie materiałów autentycznych nie musi być trudne. Jednym z bardziej dostępnych i różnorodnych źródeł jest Internet, w którym można znaleźć codzienną prasę zagraniczną, audycje radiowe, programy telewizyjne, a także informacje o instytucjach i usługach. Pamiętajmy o czerpaniu materiałów z zaufanych i sprawdzonych stron internetowych, każdorazowo wskazując źródło, z którego one pochodzą. Dodatkowo, nauczyciele i szkoły biorące udział w międzynarodowych projektach mogą wykorzystać partnerstwa do pozyskiwania tego typu treści. Warto ponadto pamiętać o nich przy okazji wyjazdów służbowych lub osobistych.

pomysły dla aktywnych

Jeżeli zakładamy, że jednym z głównych celów nauki języka obcego jest posługiwanie się nim i rozumienie go w naturalnych okolicznościach, uzasadnione jest wykorzystywanie materiałów autentycznych na zajęciach (Hedge 2003:67; Ur 2002:150). Materiały autentyczne ponadto:

- motywują uczniów do nauki, zwiększając ich świadomość na temat ich własnych umiejętności rozumienia prawdziwych tekstów i wypowiedzi (Lund 1992:15), co w dłuższej perspektywie mobilizuje studentów do czytania literatury obcojęzycznej w wolnym czasie;
- w większym stopniu niż podręczniki są nośnikami wartości kulturowych: ludzi, instytucji, miejsc, zwyczajów, tradycji, wartości (Sherman 2003:3);
- stwarzają możliwości wykorzystania na zajęciach metod edukacji pozaformalnej (uczenie się poprzez doświadczanie i od rówieśników, aktywne uczestnictwo, odpowiedzialność ucznia za własną naukę itp.);
- uświadamiają uczniom, że wiedza zdobyta w szkole może być wykorzystywana poza nią;
- oferują nieskończoną listę tematów (Gower 2005:83), co umożliwia prowadzenie zajęć zgodnych z zainteresowaniami uczniów;

[Materiały autentyczne (ang. *authentic materials*) to wszystko to, co wykorzystywane jest w życiu codziennym przez rodzimego użytkownika języka, czyli nie powstało z myślą o nauce języka obcego ani nie zostało w tym celu zaadaptowane.]

- często zawierają aktualne informacje (statystyki, obecne problemy społeczne) oraz opisują bieżące wydarzenia: olimpiada, festiwal;
- prowadzą do ćwiczeń autentycznych (Jacobson i in. 2003:1-2), tzn. zadań, które mają odniesienie do sytuacji, które mogą zdarzyć się w prawdziwym życiu, np.: kupowanie biletu, przeprowadzanie wywiadu, negocjacje, korespondencja e-mailowa/pocztowa;
- zawierają wiele wariacji danego języka: formalny, nieformalny, współczesne idiomy, a także różnice ze względu na aspekt geograficzny, np.: brytyjska i amerykańska odmiana języka angielskiego (Sanderson 1999:2).

Poniżej znajduje się kilka propozycji scenariuszy zajęć, które mogą być inspiracją do stosowania tego typu ćwiczeń na zajęciach z różnych języków obcych. Większość ćwiczeń może być wykorzystywana na wielu etapach nauki poprzez dostosowanie rodzaju i trudności zadania. Warto zwracać uwagę na słownictwo obecne w tego typu materiałach (wyrażenia idiomatyczne, slang, skróty itp.). Pamiętajmy ponadto o ciekawym wprowadzeniu do tematu lekcji oraz umożliwieniu uczniom zaprezentowania efektów ich pracy.

PRZYKŁADOWE ĆWICZENIA

Biuro podróży

potrzebne materiały: katalogi biur podróży, plakaty, ulotki, bilety, mapy, przewodniki

wprowadzenie: Uczniowie stają w dwuzeregu twarzami do siebie. Osoby będące naprzeciwko siebie rozmawiają na temat określony przez nauczyciela. Po krótkiej dyskusji (1-2 min.) jeden szereg przesuwa się o jedno miejsce, w celu zmiany rozmówcy. Dyskusja na nowy temat odbywa się w nowych parach. Możliwe tematy do dyskusji: mój ulubiony środek transportu, wymarzone miejsce podróży, najbardziej niecodzienna przygoda z wakacji itp.

przykłady ćwiczeń:

Ćw. 1. Uczniowie dzielą się na grupy 3-, 4-osobowe. Jedna osoba jest pracownikiem biura podróży, reszta grupy wciela się w rolę rodziny chcącej wyjechać na wakacje. Członkowie rodziny mają różne

preferencje, co do wyjazdu: wakacje na plaży, rejs żeglarski, wycieczka górską. Na podstawie katalogów prezentowanych przez pracownika biura podróży rodzina wybiera wycieczkę.

Ćw. 2. Uczniowie dzielą się na grupy. Korzystając z dostępnych materiałów, zespół wybiera cel wycieczki i opracowuje jej plan (transport, liczba dni, atrakcje turystyczne itp.). Można korzystać z Internetu np. w celu sprawdzenia możliwości dotarcia do danego miejsca.

Ćw. 3. Uczniowie dzielą się na grupy. Na podstawie dostępnych materiałów redagują ulotkę lub plakat na temat wybranego miejsca, do którego chcieliby pojechać. Projektują wygląd ulotki, hasło przewodnie i tekst.

pomysły dla aktywnych

Ty tu urządzisz!

potrzebne materiały: katalogi domów meblowych i gazety z artykułami o tej tematyce

wprowadzenie: Przecwicz słownictwo dotyczące rodzajów mieszkań, części domu i mebli, wykorzystując ćwiczenie luki informacyjnej. Uczniowie pracują w parach. Jedna osoba opisuje drugiej wystrój mieszkania przedstawionego na obrazku. Druga osoba na podstawie opisu kreśli rozkład mieszkania, ewentualnie prosi o doprecyzowanie szczegółów. Następnie uczniowie porównują oba obrazki, analizując zbieżności.

przykłady ćwiczeń:

Ćw. 1. Uczniowie czytają artykuł o wystroju i dekoracji mieszkań, i zaznaczają w tekście nazwy mebli, które występują w ich domach.

Ćw. 2. Uczniowie dzielą się na grupy, tworząc rodziny. Na podstawie katalogów meblowych każda rodzina urządza mieszkanie z uwzględnieniem preferencji wszystkich jej członków i cen produktów, mając na uwadze określony budżet domowy; rodzina wybiera rozkład mieszkania, meble i ich ustawienie.

Uczniowie wydzierają zdjęcia mebli z katalogu i tworzą plakat przedstawiający wystrój mieszkania.

Ćw. 3. Uczniowie dzielą się na grupy i szukają przykładów różnych rodzajów wystrójów wewnątrz w dostępnych materiałach. Każda grupa wybiera jeden styl i tworzy reklamę, argumentując swój wybór.

Materiały popularnonaukowe

potrzebne materiały: kilka czasopism popularnonaukowych

wprowadzenie: Zapytaj uczniów o skojarzenia z pojęciem materiały popularnonaukowe, zapisując zaproponowane przez nich hasła na tablicy w postaci mapy myśli.

przykłady ćwiczeń:

Ćw. 1. Uczniowie dzielą się na grupy, które wybierają czasopisma, a w nich najbardziej

interesujący temat. Następnie zgłębiają dane zagadnienie i tworzą quiz dla reszty klasy. Dobrą kontynuacją ćwiczenia jest przedstawienie przez każdą grupę zdobytej wiedzy przy pomocy scenki teatralnej, prezentacji multimedialnej, artykułu, plakatu, makiety czy książeczki.

Wbrew pozorom, w dzisiejszych czasach zdobycie materiałów autentycznych nie musi być trudne. Jednym z bardziej dostępnych i różnorodnych źródeł jest Internet, w którym można znaleźć codzienną prasę zagraniczną, audycje radiowe, programy telewizyjne, a także informacje o instytucjach i usługach.

Telewizja

potrzebne materiały: fragmenty różnych programów telewizyjnych, gazety telewizyjne

wprowadzenie: Rozdaj uczniom kwestionariusze z pytaniami: jakie programy telewizyjne lubisz oglądać? Ile czasu poświęcasz na oglądanie telewizji? itp. Uczniowie dobierają się w pary i przeprowadzają ze sobą wywiad.

przykłady ćwiczeń:

Ćw. 1. Zaprezentuj fragmenty programów telewizyjnych. Uczniowie przyporządkowują je do odpowiednich kategorii: dokument, komedia, program informacyjny, talk-show itp.

Ćw. 2. Uczniowie tworzą grupy, które otrzymują gazety telewizyjne. Zespoły analizują najważniejsze elementy,

z których składa się gazeta i program telewizyjny. Grupy tworzą własną stację telewizyjną, określając ramówkę (rozkład godzinowy poszczególnych programów).

Mobilność edukacyjna

W dzisiejszych czasach Unia Europejska stwarza wiele możliwości wyjazdów w ramach mobilnościowych programów edukacyjnych (studia, staże, projekty partnerskie, wymiany młodzieży, wolontariat). Włączanie tej tematyki do zajęć z języka obcego może zachęcić uczniów do udziału w tego typu programach.

potrzebne materiały: prospekty szkół/uczelnii zagranicznych, aplikacje na szkolenia/staże, oferty pracy itp.

wprowadzenie: Narysuj na tablicy schematyczną mapę świata. Poproś uczniów o wypisanie na kartkach samoprzylepnych korzyści wynikających z wyjazdów zagranicznych. Chętni przyczepiają kartki na tablicy.

pomysły dla aktywnych

przykłady ćwiczeń:

Ćw. 1. Uczniowie przeglądają oferty edukacyjne zagranicznych instytucji i wybierają te, które najbardziej odpowiadają ich zainteresowaniom, uzasadniając swój wybór.

Ćw. 2. Uczniowie wypełniają aplikację na wyjazd lub redagują e-mail do organizatorów z prośbą o udzielenie dodatkowych informacji.

Ćw. 3. Uczniowie dobierają się w pary. Jedna osoba wciela się w rolę potencjalnego uczestnika programu i otrzymuje zdjęcia promujące wyjazd (np. wymianę młodzieży). Druga osoba jest reprezentantem organizatora, dysponującą informacjami organizacyjnymi w prospekcie. Potencjalny uczestnik zadaje pytania organizatorowi.

Ćw. 4. Uczniowie przeglądają oferty pracy i analizują, z jakich elementów składa się ogłoszenie/oferta. Następnie dzielą się na dwie grupy. Jedna z nich składa się z osób ubiegających się o pracę, które dyskutują, jakie elementy są istotne podczas rozmowy kwalifikacyjnej. Drugą grupę tworzą pracodawcy, którzy omawiają możliwe pytania kierowane do aplikujących. Uczniowie dobierają się w pary (pracodawca + aplikujący) i przeprowadzają przykładową rozmowę kwalifikacyjną. Po ćwiczeniu uczniowie siadają w okręgu i dzielą się wrażeniami.

Kulinaria

potrzebne materiały: menu z restauracji

wprowadzenie: Uczniom zostają rozdane pocięte dialogi między kelnerem a klientem w restauracji. Zadaniem uczniów jest uporządkowanie wypowiedzi w odpowiedniej kolejności oraz zaznaczenie zwrotów potrzebnych do zamawiania posiłków w restauracji.

przykłady ćwiczeń:

Ćw. 1. Uczniowie dobierają się w pary, w której jedna osoba wciela się w rolę kelnera, druga klienta i otrzymują karty ze wskazówkami: klient – potrawy rekomendowane przez znajomych; kelnerzy – potrawy, na które warto namówić klienta. Klient składa zamówienie na podstawie menu z restauracji.

Ćw. 2. Uczniowie dzielą się na grupy. Przy pomocy Internetu wybierają 3-4 restauracje, które mogą zapewnić catering na konferencję/spotkanie i układają przykładowe menu.

Ćw. 3. Uczniowie dzielą się na zespoły. Każda grupa otrzymuje kilka zestawów menu z różnych restauracji. Uczniowie planują wspólne wyjście do restauracji: najpierw ustalają maksymalną kwotę wydatków, a następnie zaznajamiają się z oferowanymi potrawami w menu. Zespoły wybierają zestawy, mając na uwadze ustalony budżet.

pomysły dla aktywnych

Globalne zależności

potrzebne materiały: ulotki i publikacje międzynarodowych organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną zwierząt na świecie (można też skorzystać ze strony internetowej organizacji)

wprowadzenie: Zaproponuj uczniom ćwiczenie pokazujące wzajemne zależności. Uczniowie stają w okręgu. Każda osoba wybiera 2 osoby z klasy. Na dany znak wszyscy próbują stanąć w równej odległości od 2 wybranych osób, czyli stworzyć z nimi trójkąt równoboczny. Poproś uczniów o refleksje na temat tego ćwiczenia.

przykłady ćwiczeń:

Ćw. 1. Pokaż uczniom kilka zdjęć przybliżających kwestie ochrony fauny, przy każdym zadając pytania: co dane zdjęcie przedstawia? Jakiego problemu dotyczy? Dlaczego jest to istotna kwestia? itp. Korzystając z informacji zamieszczonych w publikacjach/na ulotkach danej organizacji, uczniowie tworzą plakat lub opis kampanii upowszechniającej działania na rzecz ochrony zwierząt. Uczniowie mogą też wysłać e-maile do organizacji działających w tej dziedzinie w celu zdobycia dodatkowych informacji.

Reklamy

potrzebne materiały: reklamy telewizyjne, reklamy prasowe

wprowadzenie: Uczniowie dobierają się w grupy, wybierają swoją ulubioną reklamę i odgrywają ją przed klasą. Reszta grupy zgaduje reklamowany produkt/usługę.

przykłady ćwiczeń:

Ćw. 1. Uczniowie tworzą grupy reprezentujące agencje reklamowe. Przedstaw uczniom kilka reklam (telewizyjne lub prasowe) tej samej kategorii produktu. Zespoły wybierają najlepszą w ich przekonaniu reklamę dla swojego klienta strategicznego, argumentując swój wybór.

Ćw. 2. Uczniowie w grupach lub indywidualnie tworzą reklamy wybranych produktów (rzecz, wydarzenie, miejsce).

Relacja sportowa

potrzebne materiały: fragmenty relacji sportowych (radiowe, telewizyjne lub prasowe)

wprowadzenie: Poproś uczniów o wymienienie jak największej liczby dyscyplin sportowych – zapisz propozycje na tablicy w postaci mapy myśli. Następnie uczniowie

tworzą grupy, które wybierają jedną dyscyplinę sportową i zapisują 3-4 zdania opisujące dany sport. Reszta grup odgaduje, o jakiej dyscyplinie sportu mówi dany zespół.

przykłady ćwiczeń:

Ćw. 1. Zaprezentuj uczniom kilka relacji sportowych. Zadaj im pytania szczegółowe do danego materiału: (nazwy drużyn, wynik meczu, data i miejsce imprezy sportowej). Uczniowie zaznaczają w tekście wyrażenia wykorzystywane przy pisaniu relacji sportowej. Następnie dzielą się na grupy i tworzą opis wydarzenia sportowego do gazetki szkolnej na podstawie omawianej relacji.

W dzisiejszych czasach Unia Europejska stwarza wiele możliwości wyjazdów w ramach mobilnościowych programów edukacyjnych (studia, staże, projekty partnerskie, wymiany młodzieży, wolontariat).

Środki transportu miejskiego

potrzebne materiały: bilety (autobusowe, tramwajowe, lotnicze itp.), rozkłady i schematy transportu miejskiego, mapy miast

wprowadzenie: Poproś uczniów o porównanie różnych środków transportu publicznego pod względem: szybkości, wygody, ceny, oddziaływania na środowisko.

przykłady ćwiczeń:

Ćw. 1. Na podstawie dostępnych schematów komunikacyjnych i map (wersja papierowa lub Internet), poproś uczniów o opisanie trasy dojazdowej z lotniska do centrum danego miasta (środek transportu, cena, czas przejazdu itp.).

Ćw. 2. Zaprezentuj uczniom bilety transportu publicznego, analizując odpowiednie słownictwo (bilet w jedną stronę/powrotny, godzina odjazdu/przyjazdu, przedział, miejscówka, cena).

Zaproponuj klasie następujące ćwiczenie (wersja na zajęcia z języka francuskiego): w najbliższych dniach przyjeżdża do Ciebie (do Francji) Twój kolega z Madrytu. Ląduje na lotnisku w Paryżu, następnie spędza 2 dni w stolicy, udaje się do Bordeaux na 3 dni, do Nicei na 4 dni i kieruje się do Paryża, z którego wylatuje do Hiszpanii. Korzystając z Internetu, zaproponuj koledze dogodne połączenia i środki transportu związane z dojazdem do miast i komunikacją miejską, wskazując godziny połączeń, miejsce odjazdu i przyjazdu, cenę i klasę i rodzaj biletów.

Prasa

potrzebne materiały: różne gazety, periodyki, magazyny
wprowadzenie: Rozdaj uczniom prasę zagraniczną i pozwól im czytać gazetę przez kilka minut. Następnie zadaj uczniom pytania: w jaki sposób wybieraliście artykuły i co o tym decydowało? Czy udało wam się przeczytać przynajmniej jeden cały artykuł? Czy przejrzeście całą gazetę? Jakie artykuły szczególnie was zainteresowały?

przykłady ćwiczeń:

Ćw. 1. Przygotuj oddzielnie artykuły i wycięte do nich nagłówki. Uczniowie dopasowują nagłówki do artykułów. Dobrym pomysłem jest też wymyślanie przez uczniów własnych tytułów do przeczytanych tekstów.

Ćw. 2. Uczniowie analizują nagłówki i leady, zdjęcia artykułów, wnioskując, o czym może być tekst – swoje hipotezy zapisują na kartce. Następnie czytają artykuł i sprawdzają swoje założenia z treścią artykułu.

Ćw. 3. Poproś uczniów o znalezienie w tekście konkretnych informacji: miejsca, daty, statystyki itp.

Komiksy

potrzebne materiały: komiksy (np.: Asterix, Tintin, Smerfy, Lucky Luke)

wprowadzenie: Wymień kilku bohaterów znanych komiksów. Uczniowie wypisują jak najwięcej atrybutów związanych z danymi postaciami.

przykłady ćwiczeń:

Ćw. 1. Uczniowie otrzymują sceny komiksu w wymieszanej kolejności, układają wydarzenia w odpowiedniej sekwencji, a następnie sprawdzają ze wzorem.

Ćw. 2. Uczniowie tworzą własny komiks, określając postacie i fabułę historii.

Ćw. 3. Uczniowie odgrywają scenkę na podstawie fragmentu przeczytanego komiksu.

Ćw. 4. Uczniowie wpisują własne propozycje dialogów do pustych dymków w komiksie lub wymyślają dalsze losy komiksu.

Bibliografia

- Cuq, J-P., Gruca, I. (2005) *Cours de didactique du francais langue étrangère et seconde*. Grenoble: Presses universitaires de Grenoble.
- Harmer, J. (2007) *The practice of English language teaching*. London: Longman.
- Gower, R., Walters, S. & Phillips, D. (2005) *Teaching Practice*. London: Macmillan Education.
- Hedge, T. (2003) *Teaching and learning in the language classroom*. Oxford: Oxford University Press.
- Jacobson, E., Degener, S. & Purcell-Gates, V. (2003) *Creating Authentic Materials and Activities for the Adult Literacy Classroom*. Boston: National Center for the Study of Adult Learning and Literacy.
- Lund, S. (1992) Giving your courses a dose of reality. „Forum” vol. 30 nr 3
- Sanderson, P. (1999) *Using newspapers in the classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sherman, J. (2003) *Using authentic video in the language classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ur, P. (2002) *A course in language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.

[Michał Sosnowski]

Absolwent filologii angielskiej i pedagogiki na Uniwersytecie Warszawskim. Nauczyciel języka angielskiego wykorzystujący w praktyce m.in. materiały autentyczne, przedstawienia teatralne i metodę projektu. Trener edukacji globalnej i członek Stowarzyszenia Edukacja dla Pokoju. Pracuje w Narodowej Agencji Programu "Uczenie się przez całe życie" – Comenius.